

Terug naar de eenvoud

Versterken vanuit eigenaar en woning

2015 - 2026

Derk K. Kremer

Een analyse van tien jaar aanbevelingen over de versterkingsoperatie 2015–2026

Gezien vanuit het perspectief van een eigenaar en zijn woning

Colofon

Titel

Terug naar de eenvoud – Versterken vanuit eigenaar en woning

Auteur

Ir. Derk K. Kremer

Uitgave

Groningen, augustus 2026

Foto omslag

pentekening afgeleid van foto van Shutterstock

Aard en doel van deze publicatie

Terug naar de eenvoud is een zelfstandige kritische systeemanalyse over de inrichting van de versterkingsoperatie in Groningen. De publicatie bouwt voort op de analyse van aanbevelingen uit de periode 2015–2026, maar kiest bewust een ander vertrekpunt dan het uitgebreide onderzoeksrapport *Tussen verandering en herhaling*: niet het bestaande versterkingsstelsel, maar de eigenaar en zijn woning staan centraal.

Het document onderzoekt vanuit dat perspectief of een deel van de ervaren complexiteit en van terugkerende problemen mogelijk samenhangt met de wijze waarop de versterking bestuurlijk en organisatorisch is ingericht.

Het beschreven model van opdrachtgeverschap van de eigenaar met een onafhankelijke architect of bouwkundig hoofdadviseur aan zijn zijde is een te onderzoeken alternatief. Het wordt niet gepresenteerd als een bewezen beter uitvoeringsmodel.

Bronnen en gebruik

Deze publicatie maakt gebruik van bevindingen uit het uitgebreide onderzoeksrapport, de bijbehorende Aanbevelingenatlas en de daarin opgenomen openbare bronnen. Waar ideeën, bevindingen of aanbevelingen aan andere publicaties zijn ontleend, dienen de betreffende oorspronkelijke bronnen te worden gerespecteerd.

Inhoud uit *Terug naar de eenvoud* mag worden geciteerd, besproken en verder gebruikt, mits de auteur en deze publicatie duidelijk als bron worden vermeld en de inhoud niet zodanig uit haar context wordt gehaald dat een wezenlijk andere betekenis ontstaat.

Aanbevolen bronvermelding:

D.K. Kremer, Terug naar de eenvoud – Versterken vanuit eigenaar en woning, Groningen, 2026.

Geen blauwdruk of individueel advies

Deze publicatie is bedoeld om bestaande uitgangspunten ter discussie te kunnen stellen en het debat over mogelijke alternatieven inhoudelijk te verbreden. Zij bevat geen uitgewerkt ontwerp voor een nieuw wettelijk of organisatorisch versterkingsstelsel en geen bewijs dat het beschreven alternatief in alle gevallen sneller, goedkoper of beter zal functioneren.

Evenmin vormt deze publicatie individueel bouwkundig, constructief, juridisch, financieel of ander professioneel advies. De toepasbaarheid van beschreven gedachten en modellen is afhankelijk van de concrete omstandigheden en vereist waar nodig nader onderzoek en deskundige beoordeling.

Aansprakelijkheid

Hoewel bij de totstandkoming zorgvuldig met bronnen en informatie is omgegaan, kan niet worden gegarandeerd dat alle informatie volledig, foutloos of blijvend actueel is. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend.

Gebruik, toepassing en interpretatie geschieden voor verantwoordelijkheid van de gebruiker. De auteur aanvaardt, voor zover wettelijk toegestaan, geen aansprakelijkheid voor directe of indirecte schade die ontstaat door gebruik of verkeerd gebruik van de informatie, door onvolledigheden of onjuistheden, of door beslissingen die mede op deze publicatie zijn gebaseerd.

Een uitnodiging tot debat

Terug naar de eenvoud is nadrukkelijk bedoeld om het debat over de versterkingsopgave meer inhoud te geven. De publicatie stelt vragen en verkent een alternatief perspectief; zij pretendeert niet het debat af te sluiten.

Aanvullingen, tegenargumenten, relevante praktijkervaringen en aanwijzingen voor feitelijke onjuistheden zijn daarom welkom. Juist het kritisch toetsen van de hier beschreven gedachte kan duidelijk maken welke onderdelen ervan standhouden, welke moeten worden aangepast en welke wellicht moeten worden verworpen.

Over deze publicatie

Terug naar de eenvoud maakt deel uit van een samenhangende reeks van vier publicaties over aanbevelingen rond de versterkingsoperatie Groningen in de periode 2015–2026. Deze publicatie is geen samenvatting of verkorte versie van het uitgebreide onderzoeksrapport *Tussen verandering en herhaling*. Zij kiest bewust een ander vertrekpunt: de eigenaar en zijn woning

Versie en correcties

Deze publicatie kan naar aanleiding van nieuwe bronnen, geconstateerde onjuistheden of relevante aanvullingen worden herzien. Bij gebruik of verwijzing wordt aanbevolen de datum en, indien vermeld, het versienummer van de geraadpleegde uitgave op te nemen.

Inhoudsopgave

Inleiding	6
1. De eenvoudige vraag achter een ingewikkeld systeem	9
2. Tien jaar lang dezelfde belofte: de bewoner centraal	10
3. Van bewonersparticipatie naar opdrachtgeverschap	11
4. Wat vertellen tien jaar aanbevelingen?	12
5. Toets van de centrale gedachte	13
6. Eerste toets: communicatie	14
7. Tweede toets: regie en samenwerking	15
8. Derde toets: doorlooptijd en voorspelbaarheid	16
9. Vierde toets: de bewoner centraal	17
10. Vijfde toets: maatwerk	18
11. Wat de atlas wel en niet bewijst	19
12. Hoe zou zo'n eenvoudiger model eruit kunnen zien?	20
13. Een nieuwe betekenis van 'bewoner centraal'	21
14. Eenvoud als toets voor het bestaande systeem	22
15. Van systeemoptimalisatie naar systeemvereenvoudiging	23
16. Wat zou nu onderzocht moeten worden?	24
17. De conclusie na tien jaar rapporten	25
18. Terug naar waar het om gaat	26
Verantwoording	27
Bijlage – Tien jaar aanbevelingen in één oogopslag	30

Inleiding

Over de versterkingsoperatie in Groningen zijn sinds 2015 vele onderzoeken, adviezen en evaluaties verschenen. Daarin wordt gesproken over veiligheid, kwaliteit, doorlooptijden, samenwerking, regie, communicatie, menselijke maat en het centraal stellen van de bewoner. In diezelfde periode is de versterkingsoperatie ingrijpend veranderd. Organisaties en verantwoordelijkheden zijn gewijzigd, technische kennis is ontwikkeld, procedures en wettelijke kaders zijn aangepast en de overheid heeft een steeds nadrukkelijker verantwoordelijkheid gekregen. De parlementaire enquête van 2023 leidde bovendien tot een fundamenteel andere bestuurlijke erkenning van de gevolgen van de gaswinning en met *Nij Begun* tot een bredere koers gericht op erkenning, herstel en behoorlijk bestuur. Het beeld dat er in ruim tien jaar weinig is veranderd, is daarom niet houdbaar.

Juist tegen die achtergrond is een andere constatering opvallend. Ondanks al die veranderingen blijven verschillende bestuurlijke kernproblemen herkenbaar terugkomen. Rapporten vragen opnieuw om duidelijkere communicatie, kortere en beter voorspelbare doorlooptijden, betere samenwerking, heldere regie, meer maatwerk, herstel van vertrouwen en een sterkere positie van bewoners. Dat betekent niet automatisch dat eerdere aanbevelingen niet zijn uitgevoerd of dat binnen de versterkingsoperatie niet is geleerd. Nieuwe technische inzichten, veranderde omstandigheden en de tijd die nodig is om maatregelen uit te voeren kunnen verklaren waarom onderwerpen opnieuw aandacht vragen. Maar naarmate dezelfde problemen onder verschillende organisaties, verantwoordelijkheidsverdelingen en werkwijzen blijven terugkomen, wordt een andere vraag steeds moeilijker te vermijden: waarom slagen al die veranderingen er onvoldoende in deze problemen duurzaam te doorbreken?

Het uitgebreide onderzoeksrapport *Tussen verandering en herhaling*, dat naast deze publicatie is opgesteld, onderzoekt precies dat patroon. De belangrijkste conclusie daarvan is niet dat de versterkingsoperatie niet verandert, maar dat voortdurende verandering en hardnekkige herhaling tegelijkertijd kunnen bestaan. Daarbij ontstaat bovendien een tweede mogelijkheid. Opeenvolgende oplossingen kunnen zelf nieuwe complexiteit voortbrengen. Nieuwe controles, procedures, verantwoordelijkheden, uitzonderingen en samenwerkingsvormen kunnen afzonderlijk logisch en noodzakelijk zijn, maar gezamenlijk leiden tot meer overdrachten, meer afstemming en een steeds dichter verweven bestuurlijk systeem. Dan kan een steeds groter deel van de inspanning nodig zijn om het stelsel zelf te organiseren en te beheersen.

Dat is het punt waarop *Terug naar de eenvoud* begint. Deze publicatie kiest bewust een ander vertrekpunt dan het bestaande versterkingsstelsel. Niet de organisaties, procedures of huidige verdeling van verantwoordelijkheden staan voorop, maar de woning en de eigenaar. Vanuit dat perspectief wordt de basisopgave eenvoudiger geformuleerd: een woning voldoet als gevolg van het aardbevingsrisico niet aan de vereiste veiligheidsnorm en moet daarom veilig worden gemaakt. Hoe technisch ingewikkeld of ingrijpend zo'n versterking ook kan zijn, uiteindelijk gaat het om een concrete woning, een eigenaar, een veiligheidsopgave en de deskundigheid die nodig is om die opgave goed uit te voeren.

Bij een ingrijpende verbouwing is de eigenaar normaal gesproken opdrachtgever. Hij hoeft daarvoor niet zelf bouwkundig deskundig te zijn. Een architect of vergelijkbare bouwkundig hoofdadviseur staat vanaf het begin aan zijn zijde, organiseert de benodigde deskundigheid, schakelt waar nodig een constructeur en andere specialisten in, begeleidt ontwerp en uitvoering en blijft betrokken tot en met de oplevering. Bij de versterkingsoperatie is de verhouding anders georganiseerd. De eigenaar is veelal deelnemer aan een proces dat door publieke organisaties is ingericht. Hij wordt

geïnformeerd, begeleid en betrokken en er wordt geprobeerd rekening te houden met zijn omstandigheden en wensen. Tegelijkertijd klinkt al jarenlang dezelfde bestuurlijke ambitie: de bewoner moet centraal staan.

Dat roept de centrale vraag van deze publicatie op:

wat gebeurt er wanneer we ‘de bewoner centraal’ niet langer vooral opvatten als het beter betrekken van de bewoner bij het bestaande versterkingssysteem, maar als het daadwerkelijk organiseren van de versterking vanuit de eigenaar en zijn woning?

Daarmee komt ook het bestaande stelsel zelf ter discussie te staan. Niet vanuit de vooronderstelling dat alles wat in de afgelopen jaren is opgebouwd overbodig of verkeerd is. Veiligheidsnormen, constructieve deskundigheid, onafhankelijke toetsing, financiering, rechtsbescherming en verantwoording van publieke middelen blijven noodzakelijk. De vraag is wel welke organisatorische complexiteit werkelijk uit die publieke verantwoordelijkheden voortvloeit en welke complexiteit in de loop der jaren is ontstaan door de manier waarop verantwoordelijkheden, besluiten, controles en werkzaamheden over het stelsel zijn verdeeld.

Dat onderscheid is belangrijk. Technische complexiteit is niet hetzelfde als bestuurlijke complexiteit. Een woning kan constructief zeer ingewikkeld zijn zonder dat daarom ook het proces rondom die woning uit een groot aantal organisaties, overdrachten en besluitmomenten hoeft te bestaan. En wanneer telkens nieuwe maatregelen nodig zijn om problemen te beheersen die mede uit die organisatorische complexiteit voortkomen, ontstaat een fundamentele vraag: verbeteren we het systeem nog, of zijn we steeds meer bezig de gevolgen van zijn eigen complexiteit te beheersen? Vanuit dat perspectief krijgt ook het terugkeren van aanbevelingen een andere betekenis. Wanneer rapporten jarenlang vragen om betere communicatie, meer regie, betere samenwerking, kortere doorlooptijden, meer maatwerk en een sterkere positie van bewoners, kan steeds opnieuw worden geprobeerd deze onderdelen binnen het bestaande systeem te verbeteren. Maar wanneer dezelfde kernproblemen ondanks opeenvolgende veranderingen herkenbaar blijven, is het ook gerechtvaardigd te onderzoeken of een deel daarvan mede wordt veroorzaakt of versterkt door de inrichting van het systeem zelf.

Deze publicatie onderzoekt die mogelijkheid. Zij presenteert geen bewezen blauwdruk voor een nieuw versterkingsstelsel. Het voorgestelde opdrachtgeverschap van de eigenaar, met een onafhankelijke architect of bouwkundig hoofdadviser vanaf het begin tot en met de oplevering, is een alternatief systeemmodel dat nader moet worden onderzocht en in de praktijk moet worden getoetst. De gedachte daarachter is eenvoudig. De overheid blijft verantwoordelijk voor de gevolgen van de gaswinning en zorgt voor financiering, veiligheidsnormen, onafhankelijke toetsing, rechtsbescherming en andere noodzakelijke publieke waarborgen. Maar binnen die kaders kan worden onderzocht of de eigenaar zelf opdrachtgever kan zijn van de versterking van zijn woning, met professionele deskundigheid permanent aan zijn zijde.

Daarmee verschuift de hoofdvraag van:

Hoe kunnen we het bestaande versterkingssysteem beter laten functioneren voor bewoners?

naar:

Hoe zouden we de versterking organiseren als we vanaf het begin bij de eigenaar en zijn woning zouden beginnen?

Dat is het perspectief van *Terug naar de eenvoud*. Niet omdat eenvoud op zichzelf het doel is, maar omdat na ruim tien jaar verandering een andere toets gerechtvaardigd is geworden:

welke complexiteit is werkelijk nodig om woningen veilig, zorgvuldig en rechtmatig te versterken, en welke complexiteit hebben we in de loop der jaren zelf georganiseerd?

1. De eenvoudige vraag achter een ingewikkeld systeem

1.1. Waar gaat versterken eigenlijk over?

Wie alle rapporten over de versterkingsoperatie leest, krijgt gemakkelijk de indruk dat versterken een buitengewoon ingewikkelde bestuurlijke opgave is. Er zijn organisaties, procedures, beoordelingen, regelingen, besluiten, controles, bewonersbegeleiders, overlegstructuren en verschillende overheden. Er wordt gesproken over regie, governance, samenwerking, monitoring, kwaliteitsborging en menselijke maat.

Maar achter al die bestuurlijke taal zit een veel eenvoudiger werkelijkheid: een woning moet veilig zijn. Wanneer een woning vanwege het aardbevingsrisico niet aan de vereiste veiligheidsnorm voldoet, moet die woning bouwkundig worden aangepast. Dat kan een zeer ingrijpende verbouwing zijn en technisch ingewikkeld zijn, maar de basis van de opgave is begrijpelijk. Er is een bestaande woning, er zijn veiligheidseisen waaraan die woning moet voldoen, er moet worden onderzocht wat daarvoor nodig is, er komt een ontwerp, dat ontwerp moet technisch deugen en vervolgens worden uitgevoerd en gecontroleerd.

Dat roept een eenvoudige vraag op:

Waarom is rondom deze bouwkundige opgave zo'n ingewikkeld bestuurlijk systeem ontstaan?

Die vraag verdient na ruim tien jaar versterkingsoperatie meer aandacht.

1.2. Een gewone ingrijpende verbouwing

Bij een normale grote verbouwing zijn de verhoudingen betrekkelijk duidelijk. De eigenaar is opdrachtgever. Hij heeft een architect of andere deskundige aan zijn zijde en bij constructieve vraagstukken wordt een constructeur betrokken. Samen met de eigenaar wordt onderzocht wat mogelijk en noodzakelijk is. Er wordt een plan gemaakt, waar nodig getoetst, waarna een aannemer het werk uitvoert. De architect of bouwkundig adviseur begeleidt de eigenaar gedurende het proces en ziet toe op de uitvoering. De eigenaar hoeft daarvoor zelf geen bouwkundige te zijn; daarvoor heeft hij zijn deskundigen.

Bij versterking is er één fundamenteel verschil: de eigenaar heeft niet zelf voor de verbouwing gekozen. De noodzaak ervan hangt samen met de gevolgen van de gaswinning. Daarom moet de eigenaar niet worden opgezadeld met de financiële, technische en juridische risico's daarvan. Maar daaruit volgt niet vanzelf dat de overheid ook het opdrachtgeverschap over de woning moet overnemen. Dat onderscheid staat centraal in deze analyse.

2. Tien jaar lang dezelfde belofte: de bewoner centraal

2.1. Een opvallend constante boodschap

Wie rapporten en bestuurlijke reacties uit de afgelopen tien jaar naast elkaar legt, ziet één boodschap voortdurend terugkomen:

de bewoner moet centraal staan.

De woorden veranderen. Eerst gaat het vooral over tijdig informeren, later over duidelijkheid en voorspelbaarheid en vervolgens over begeleiding en maatwerk. Na de parlementaire enquête gaat het nadrukkelijk over menselijke maat, erkenning, herstel en optreden als één overheid. In recente aanbevelingen wordt zelfs gevraagd de kennis van bewoners over hun eigen woning actief te gebruiken bij technische beoordelingen.

De Aanbevelingenatlas laat deze ontwikkeling duidelijk zien. In de vroege fase ligt de nadruk op informeren, daarna op begeleiden en voorspelbaarheid. In 2023 komen erkenning en menselijke maat centraal te staan en in 2026 wordt aanbevolen bewonerskennis daadwerkelijk te benutten bij de beoordeling van woningen en verbeteringen mede te beoordelen op wat bewoners daarvan merken.

Dat is een duidelijke ontwikkeling. Maar er zit ook iets merkwaardigs in: na ruim tien jaar moet nog steeds worden aanbevolen dat de bewoner centraal komt te staan.

2.2. Wat betekent 'centraal staan' eigenlijk?

In de praktijk lijkt "de bewoner centraal" vaak te betekenen dat de overheid een versterkingsproces organiseert en vervolgens probeert de bewoner daar zo goed mogelijk doorheen te begeleiden. De bewoner krijgt informatie en een begeleider, mag wensen aangeven, wordt betrokken bij beslissingen en er wordt geprobeerd maatwerk te leveren.

Dat kan allemaal waardevol zijn, maar de fundamentele positie verandert daarmee niet. De bewoner blijft iemand die participeert in een proces waarvan anderen opdrachtgever, ontwerper en organisator zijn.

Daarom moet na tien jaar een verdergaande vraag worden gesteld:

Als de eigenaar werkelijk centraal staat, waarom is hij dan niet de opdrachtgever van de versterking van zijn eigen woning?

3. Van bewonersparticipatie naar opdrachtgeverschap

3.1. De eigenaar als uitgangspunt

Werkelijk beginnen bij de eigenaar betekent dat het proces wordt omgedraaid. Niet:

| **Hoe betrekken we de bewoner beter bij onze versterkingsoperatie?**

Maar:

| **Wat heeft deze eigenaar nodig om zijn woning veilig te laten maken?**

De eigenaar wordt daarmee opdrachtgever. Dat betekent nadrukkelijk niet dat hij het zelf moet uitzoeken.

3.2. Altijd een eigen deskundige naast de eigenaar

Iedere eigenaar krijgt vanaf het begin een onafhankelijke architect of vergelijkbare bouwkundig hoofdadviseur naast zich, die gedurende het hele traject betrokken blijft: vanaf de eerste beoordeling tot en met de oplevering. De adviseur helpt de eigenaar begrijpen wat er technisch aan de hand is, organiseert onderzoek, schakelt waar nodig een constructeur en andere specialisten in, bespreekt mogelijke oplossingen, begeleidt het ontwerp, helpt bij vergunningen en aanbesteding, bewaakt de uitvoering en ondersteunt bij de uiteindelijke oplevering.

De eigenaar hoeft daarmee geen verstand te hebben van constructieberekeningen, aanbestedingen of bouwregelgeving. Hij krijgt deskundigheid aan zijn kant van de tafel.

De eenvoudige lijn wordt:

| **eigenaar → eigen architect/adviseur → constructeur en specialisten → aannemer → veilige woning.**

De eigenaar houdt de regie en zijn deskundige maakt die regie praktisch mogelijk.

3.3. De overheid blijft verantwoordelijk

Dit model betekent niet dat de overheid zich terugtrekt. De overheid blijft verantwoordelijk voor de gevolgen van de gaswinning en moet daarom de voorwaarden creëren waaronder de eigenaar zijn woning veilig kan laten maken. Dat betekent onder meer voldoende financiering, duidelijke veiligheidsnormen, onafhankelijke toetsing, rechtsbescherming en controle op een rechtmatige besteding van publiek geld.

Bij ingewikkelde situaties kan aanvullende publieke ondersteuning nodig zijn. Maar het uitgangspunt verandert: de overheid **maakt de versterking mogelijk** in plaats van dat zij de versterking van iedere eigenaar zoveel mogelijk zelf organiseert.

4. Wat vertellen tien jaar aanbevelingen?

4.1. De Aanbevelingenatlas

Voor het uitgebreide onderzoek zijn aanbevelingen uit de periode 2015–2026 met elkaar vergeleken. Daarbij zijn acht hoofdthema's onderscheiden: veiligheid, kwaliteit, proces en doorlooptijd, bewonersperspectief, communicatie, governance en samenwerking, leren en kennis, en rechtszekerheid, legitimiteit en vertrouwen.

De atlas maakt ook onderscheid tussen aanbevelingen die nieuw zijn, eerdere aanbevelingen herhalen, eerdere aanbevelingen verder uitwerken of binnen een veranderde situatie een nieuwe betekenis krijgen. Dat is belangrijk, omdat niet iedere aanbeveling die opnieuw verschijnt betekent dat er niets is gebeurd. De vergelijking laat echter wel zien dat dezelfde hoofdproblemen opmerkelijk lang herkenbaar blijven.

4.2. Wat valt daarbij vooral op?

De uitgebreide analyse concludeert dat veel aanbevelingen betrekking hebben op het verbeteren van **processen**, zoals communicatie, planning, dossiervorming, kwaliteitscontrole, monitoring en begeleiding. Een tweede belangrijke groep gaat over **samenwerking en regie**, waaronder informatie-uitwisseling, gezamenlijke verantwoordelijkheid, optreden als één overheid en betere afstemming.

Aanbevelingen die de fundamentele inrichting van het stelsel ter discussie stellen, komen minder voortdurend voor en concentreren zich vooral rond grote veranderingen, zoals de overgang van private naar publieke verantwoordelijkheid. Veel rapporten proberen dus vooral het bestaande stelsel **beter te laten functioneren**. Veel minder vaak wordt gevraagd of alle onderdelen van dat stelsel noodzakelijk zijn.

5. Toets van de centrale gedachte

5.1. De hypothese

De centrale gedachte van deze systeemanalyse luidt:

Een deel van de problemen die steeds opnieuw in rapporten worden genoemd, kan mede ontstaan doordat rondom een in de basis begrijpelijke bouwkundige opgave een ingewikkeld bestuurlijk en organisatorisch systeem is gebouwd.

Als dat klopt, gebeurt iets bijzonders. Het systeem veroorzaakt of versterkt bepaalde problemen. Vervolgens verschijnen rapporten met aanbevelingen om die problemen binnen hetzelfde systeem beter te beheersen. Daarna ontstaan nieuwe procedures, afspraken en controles, waardoor opnieuw complexiteit kan ontstaan.

De vraag is daarom of we aanwijzingen voor zo'n patroon in de Aanbevelingenatlas zien. Het antwoord is: **ja, op verschillende onderdelen wel. Maar de atlas alleen is onvoldoende om te bewijzen dat dit voor alle problemen de oorzaak is.**

5.2. Waarom juist deze vijf toetsen?

De Aanbevelingenatlas bevat veel meer aanbevelingen dan de vijf lijnen die hierna worden besproken. De volgende vijf zijn geselecteerd omdat zij rechtstreeks raken aan de centrale hypothese van deze systeemanalyse: dat een deel van de terugkerende problemen mogelijk samenhangt met de organisatorische inrichting van de versterkingsoperatie. Andere aanbevelingen, bijvoorbeeld over veiligheid, technische kwaliteit, kennis en rechtsbescherming, blijven onverminderd relevant, maar toetsen deze specifieke hypothese minder rechtstreeks.

6. Eerste toets: communicatie

6.1. Wat laat de atlas zien?

Communicatie behoort tot de meest constante aanbevelingslijnen. In de vroege periode gaat het om transparanter communiceren en bewoners eerder duidelijkheid geven. Later gaat het om begrijpelijke, voorspelbare en navolgbare besluitvorming. Na de parlementaire enquête krijgt communicatie een bredere betekenis: menselijk handelen, erkenning en optreden als één overheid. In 2026 gaat het opnieuw om duidelijke, navolgbare en betrouwbare beoordelingen.

Het uitgebreide onderzoek concludeert bovendien dat communicatie nauw samenhangt met samenwerking, regie, besluitvorming, kwaliteit en doorlooptijden.

6.2. Wat zegt dit over de hypothese?

Dit ondersteunt de hypothese. Wanneer één eigenaar afhankelijk is van verschillende organisaties, besluiten, beoordelingen en overdrachtsmomenten, ontstaat vanzelf een communicatievraagstuk. Betere brieven kunnen dat probleem slechts gedeeltelijk oplossen. Wanneer informatie uit verschillende delen van het systeem komt, moet die informatie uiteindelijk weer bij elkaar worden gebracht en begrijpelijk worden gemaakt voor de bewoner.

Bij een model waarin de eigenaar vanaf het begin een eigen architect of adviseur heeft, verandert dat fundamenteel. De eigenaar heeft dan één deskundige naast zich die het hele bouwkundige traject kent en informatie voor hem kan beoordelen en uitleggen. Dat maakt publieke communicatie niet overbodig, maar vermindert mogelijk wel de noodzaak om de bewoner door een ingewikkelde publieke keten te laten navigeren.

Uitkomst van de toets: de atlas ondersteunt de hypothese duidelijk, maar bewijst niet dat alle communicatieproblemen door de systeeminrichting worden veroorzaakt.

7. Tweede toets: regie en samenwerking

7.1. Een aanbeveling die steeds van vorm verandert

De atlas laat bij regie een duidelijke ontwikkeling zien. In 2015 gaat het om betere centrale coördinatie, in de jaren daarna om sterkere publieke regie en duidelijkere verantwoordelijkheden. Rond 2019–2020 wordt versterking nadrukkelijker een publieke verantwoordelijkheid. In 2023 verschijnt het uitgangspunt van optreden als één overheid en in 2026 gaat het opnieuw over gezamenlijke opvolging, monitoring en bestuurlijke samenwerking.

Er is dus veel veranderd, maar de behoefte aan regie en samenwerking blijft bestaan.

7.2. Een eenvoudige tegenvraag

Daarbij hoort een eenvoudige vraag:

Waarom is zoveel bestuurlijke regie nodig voor de verbouwing van één woning?

Een deel daarvan is onvermijdelijk. Er zijn veiligheidsnormen, publieke middelen en wettelijke verantwoordelijkheden. Maar een ander deel kan voortkomen uit de verdeling van werkzaamheden over verschillende organisaties. Hoe meer partijen ieder een stukje van het proces beheren, hoe groter de behoefte aan coördinatie. En hoe groter die behoefte, hoe meer nieuwe afspraken en overlegstructuren nodig kunnen worden.

Dat is precies het soort zichzelf versterkende complexiteit waarop de hypothese betrekking heeft. Bij opdrachtgeverschap van de eigenaar ontstaat een ander centrum van regie: niet een nieuwe overheidscoördinator staat centraal, maar de eigenaar en zijn eigen professionele adviseur.

Uitkomst van de toets: regie en samenwerking vormen een sterke aanwijzing voor de hypothese. De atlas laat zien dat ondanks grote institutionele veranderingen de coördinatievraag blijft terugkeren.

8. Derde toets: doorlooptijd en voorspelbaarheid

8.1. Meer dan tien jaar versnellen

Ook snelheid en voorspelbaarheid behoren tot de langlopende aanbevelingslijnen. In de vroege periode wordt gevraagd om kortere doorlooptijden en snellere besluitvorming. Daarna komt meer nadruk op voorspelbaarheid. Later wordt gevraagd procedures te vereenvoudigen en de afstemming tussen organisaties te verbeteren. Na de parlementaire enquête wordt de opgave breder: eenvoudiger, menselijker en sneller. In 2026 wordt daar een belangrijke nuance aan toegevoegd: snelheid mag niet ten koste gaan van zorgvuldigheid en duurzame kwaliteit.

8.2. Hoeveel wachttijd ontstaat door de keten?

Een bouwkundige versterking kost tijd. Onderzoek kost tijd, een ontwerp maken kost tijd, een constructeur moet rekenen en een aannemer moet werkzaamheden voorbereiden en uitvoeren. Die tijd verdwijnt niet door een ander systeem te kiezen.

Maar daarnaast bestaat **organisatietijd**: wachten op overdracht, op een besluit, op een andere organisatie, omdat informatie opnieuw moet worden beoordeeld of omdat verantwoordelijkheden niet duidelijk zijn.

Juist dat onderscheid moet veel scherper worden gemaakt:

Welke doorlooptijd is noodzakelijk voor een goede versterking en welke doorlooptijd ontstaat door de manier waarop we het proces hebben georganiseerd?

De atlas beantwoordt die vraag niet kwantitatief. Maar het feit dat vereenvoudiging, afstemming, snelheid en voorspelbaarheid zo langdurig terugkeren, maakt het gerechtvaardigd die vraag te onderzoeken.

Uitkomst van de toets: ondersteuning van de hypothese, maar aanvullend procesonderzoek is nodig om vast te stellen hoeveel vertraging daadwerkelijk door systeemcomplexiteit wordt veroorzaakt.

9. Vierde toets: de bewoner centraal

9.1. Van informeren naar menselijke maat

Misschien is dit de belangrijkste toets. De bewonerslijn ontwikkelt zich volgens de atlas van tijdig informeren naar begeleiding en voorspelbaarheid, vervolgens naar menselijke maat en erkenning, en uiteindelijk naar het daadwerkelijk benutten van bewonerskennis bij technische beoordelingen.

Dat is inhoudelijke vooruitgang. Maar tegelijkertijd blijft één vraag overeind:

Waarom moet na tien jaar nog steeds worden aanbevolen dat de bewoner centraler komt te staan?

9.2. Misschien zit het probleem in de positie van de bewoner

Wanneer de eigenaar geen opdrachtgever is, moet zijn invloed op andere manieren worden georganiseerd. Dan zijn bewonersparticipatie, bewonersbegeleiding, inspraak, maatwerk en bewonerscommunicatie nodig om hem een plaats in het proces te geven.

Daarmee kan een merkwaardige situatie ontstaan: hoe ingewikkelder het systeem, hoe meer voorzieningen nodig zijn om de bewoner daarin centraal te stellen. Maar die voorzieningen veranderen niet noodzakelijk zijn fundamentele positie.

Daarom leidt de atlas tot een verdergaande hypothese:

Misschien proberen we al jarenlang met participatie, begeleiding, maatwerk en betere communicatie te compenseren dat de eigenaar in de basis onvoldoende als opdrachtgever van zijn eigen woning is gepositioneerd.

Dat wordt door de atlas niet bewezen, maar juist de voortdurende ontwikkeling van de bewonerslijn maakt deze vraag zeer relevant.

Uitkomst van de toets: sterke aanleiding voor nader onderzoek. De atlas laat een voortdurende versterking van het bewonersperspectief zien, maar geen fundamentele verschuiving naar opdrachtgeverschap van de eigenaar.

10. Vijfde toets: maatwerk

10.1. Waarom is maatwerk steeds nodig?

Geen twee woningen zijn volledig hetzelfde en geen twee huishoudens zijn hetzelfde. Daarom is bij een ingrijpende verbouwing maatwerk normaal.

In een sterk gestandaardiseerd publiek proces kan maatwerk echter een uitzondering worden die afzonderlijk moet worden georganiseerd. Dat draait de werkelijkheid eigenlijk om. Bij een eigenaar met een eigen architect is de concrete woning het vertrekpunt. Standaardoplossingen kunnen worden gebruikt waar ze passen, maar het ontwerp ontstaat rond het gebouw en de eigenaar. Maatwerk hoeft dan niet als bijzondere afwijking van een proces te worden georganiseerd; het zit al in de normale bouwkundige werkwijze.

De atlas bevat maatwerk vooral binnen de bredere bewonerslijn, menselijke maat en procesverbetering. Zij ondersteunt daarmee de vraag of maatwerk niet eenvoudiger ontstaat wanneer de woning en eigenaar het vertrekpunt vormen in plaats van het uniforme proces.

Uitkomst van de toets: plausibele ondersteuning, maar de atlas bevat onvoldoende afzonderlijk gecodeerde aanbevelingen over maatwerk om hier een zelfstandige harde conclusie aan te verbinden.

11. Wat de atlas wel en niet bewijst

11.1. Wat we wél kunnen zeggen

De Aanbevelingenatlas laat een duidelijk patroon zien. Gedurende ruim tien jaar blijven communicatie, bewonersperspectief, regie, samenwerking, snelheid en voorspelbaarheid herkenbare thema's. Veel aanbevelingen richten zich op verbetering van processen en samenwerking binnen het bestaande stelsel. Ook na grote institutionele veranderingen blijven verschillende van deze aanbevelingslijnen bestaan.

De uitgebreide analyse constateert bovendien dat proces, samenwerking en systeem elkaar beïnvloeden: een complexe institutionele inrichting kan ingewikkelde samenwerking veroorzaken, die vervolgens weer complexe processen kan opleveren.

Daarmee bestaat een serieuze empirische basis om te onderzoeken of een deel van de terugkerende problemen **door het gekozen uitvoeringsmodel zelf wordt veroorzaakt of versterkt**.

11.2. Wat we nog níét kunnen zeggen

We kunnen op basis van de atlas niet concluderen dat alle problemen verdwijnen wanneer de eigenaar opdrachtgever wordt. Ook kunnen we nog niet aantonen hoeveel sneller, goedkoper of beter zo'n model zou functioneren.

De atlas bevat bovendien nog aanbevelingslijnen waarvan de oorspronkelijke vindplaatsen nader moeten worden geverifieerd. Daarom moet de conclusie zorgvuldig blijven.

Niet:

Het huidige systeem is bewezen de oorzaak van alle problemen.

Wel:

De langdurige combinatie van terugkerende proces-, bewoners- en samenwerkingsproblemen geeft voldoende aanleiding om niet alleen verdere verbetering van het huidige systeem te onderzoeken, maar ook een eenvoudiger uitvoeringsmodel waarin de eigenaar opdrachtgever is.

12. Hoe zou zo'n eenvoudiger model eruit kunnen zien?

12.1. Eén eigenaar, één adviseur, één plan

Het vertrekpunt is de eigenaar. Iedere eigenaar krijgt een eigen onafhankelijke architect of bouwkundig hoofdadviseur, die vanaf het eerste onderzoek tot en met de oplevering betrokken blijft.

Samen organiseren zij de noodzakelijke deskundigheid. De woning wordt onderzocht, er wordt bepaald welke versterking noodzakelijk is en er komt een integraal ontwerp. Dat ontwerp wordt waar nodig onafhankelijk getoetst en daarna uitgevoerd.

Dat is de basis.

12.2. De architect als vaste deskundige naast de eigenaar

De architect of hoofdadviseur is geen bewonersbegeleider die de eigenaar door overheidsprocedures leidt. Hij of zij is de professionele adviseur van de opdrachtgever.

De adviseur kent de woning, het ontwerp, de berekeningen, de wensen van de eigenaar, de aannemer en de uitvoering en blijft betrokken wanneer tijdens de bouw iets verandert. Daarmee ontstaat continuïteit die in een keten met veel overdrachtsmomenten moeilijker te organiseren is.

12.3. De constructeur

Waar constructieve versterking noodzakelijk is, is gespecialiseerde constructieve deskundigheid vanzelfsprekend. De constructeur bepaalt samen met de architect welke maatregelen nodig zijn om aan de vereiste veiligheidsnorm te voldoen.

Technische complexiteit blijft dus bestaan waar die werkelijk aanwezig is. Maar technische complexiteit hoeft niet automatisch bestuurlijke complexiteit te betekenen.

12.4. De overheid

De overheid houdt belangrijke publieke taken. Zij stelt of borgt de veiligheidsnorm, zorgt voor financiering, organiseert onafhankelijke toetsing, beschermt de eigenaar juridisch, bewaakt de rechtmatige besteding van publiek geld en zorgt voor kennis en standaarden die architecten en constructeurs kunnen gebruiken.

Ook organiseert zij aanvullende ondersteuning waar individuele opdrachtverlening niet volstaat, bijvoorbeeld bij gebouwen met meerdere eigenaren of bijzonder ingewikkelde situaties.

De overheid blijft dus verantwoordelijk. Maar verantwoordelijkheid hoeft niet hetzelfde te betekenen als **alles zelf organiseren**.

13. Een nieuwe betekenis van 'bewoner centraal'

13.1. Niet meer participeren in het proces van een ander

In het huidige taalgebruik wordt vaak gezegd dat bewoners moeten worden betrokken. Maar bij opdrachtgeverschap verandert de verhouding. Een eigenaar hoeft niet te worden betrokken bij zijn eigen verbouwing; hij **is** degene vanuit wie het proces wordt georganiseerd.

Dat maakt veel gebruikte woorden concreter. "Regie voor de bewoner" wordt opdrachtgeverschap. "Maatwerk" wordt normaal ontwerpen voor een concrete woning. "Bewonersbegeleiding" wordt onafhankelijke professionele advisering. "Bewonersparticipatie" wordt besluitvorming door de eigenaar binnen duidelijke publieke randvoorwaarden. "Eén aanspreekpunt" wordt de eigen architect of hoofdadviseur die het hele traject kent.

"Bewoner centraal" wordt daarmee geen beleidsbeginsel meer, maar een ontwerpprincipie voor de versterkingsoperatie.

14. Eenvoud als toets voor het bestaande systeem

14.1. Niet alles hoeft te verdwijnen

Terug naar eenvoud betekent niet dat morgen alle bestaande organisaties en procedures moeten verdwijnen. De afgelopen jaren is veel kennis opgebouwd die waardevol blijft.

De relevante vraag is welke onderdelen werkelijk nodig zijn.

14.2. Vier eenvoudige vragen

Iedere stap in het huidige proces zou langs vier vragen kunnen worden gelegd:

Is deze stap noodzakelijk om vast te stellen wat nodig is om de woning veilig te maken?

Is deze stap noodzakelijk om de kwaliteit en veiligheid van het resultaat te bewaken?

Is deze stap noodzakelijk om de eigenaar juridisch of financieel te beschermen?

Is deze stap noodzakelijk voor een verantwoorde besteding van publiek geld?

Wanneer het antwoord op al deze vragen nee is, ontstaat een vijfde vraag:

Waarom bestaat deze stap dan nog?

Dat is werkelijke vereenvoudiging. Niet een formulier korter maken en niet een nieuw overleg toevoegen om bestaande overleggen beter te coördineren, maar onnodige schakels verwijderen.

15. Van systeemoptimalisatie naar systeemvereenvoudiging

15.1. De gebruikelijke reactie

De geschiedenis van de versterkingsoperatie laat zien dat problemen vaak worden gevolgd door nieuwe verbetermaatregelen. Bij communicatieproblemen wordt communicatie verbeterd, bij coördinatieproblemen wordt regie versterkt, bij kwaliteitsproblemen komen extra controles en bij bewonersproblemen komt meer begeleiding.

Iedere afzonderlijke maatregel kan logisch zijn. Maar gezamenlijk kunnen verbeteringen ook nieuwe complexiteit veroorzaken.

15.2. Een andere reactie

Daarom zou naast procesverbetering een tweede vraag standaard moeten worden gesteld:

Kunnen we de oorzaak van dit probleem verwijderen in plaats van de gevolgen ervan beter te beheersen?

Wanneer overdrachten problemen veroorzaken, kan eerst worden gevraagd of die overdracht noodzakelijk is. Wanneer verschillende organisaties tegenstrijdige informatie geven, kan worden gevraagd waarom zoveel organisaties bij dat besluit betrokken moeten zijn. Wanneer bewoners een aparte begeleider nodig hebben om het proces te begrijpen, kan worden gevraagd of het proces eenvoudiger kan worden georganiseerd rond hun eigen deskundige.

Dat is het verschil tussen optimaliseren en vereenvoudigen.

16. Wat zou nu onderzocht moeten worden?

De Aanbevelingenatlas geeft voldoende aanleiding voor een volgende stap. Niet opnieuw een algemeen onderzoek naar "verbetering van de versterkingsoperatie", maar een concrete vergelijking tussen het huidige model en een model gebaseerd op opdrachtgeverschap van de eigenaar.

Daarbij zou voor een representatieve groep woningen stap voor stap moeten worden onderzocht welke handelingen momenteel plaatsvinden, welke organisatie daarvoor verantwoordelijk is, hoeveel overdrachten en besluitmomenten bestaan en welke daarvan technisch, juridisch of financieel werkelijk noodzakelijk zijn.

Vervolgens kan dezelfde woning denkbeeldig of in een pilot worden doorlopen vanuit een eenvoudiger model:

eigenaar + onafhankelijke architect/hoofdadviseur + constructeur + aannemer, binnen door de overheid gefinancierde en gecontroleerde veiligheidskaders.

Dan kan concreet worden vergeleken wat er gebeurt met doorlooptijd, aantal overdrachten, duidelijkheid voor de eigenaar, kwaliteit, kosten, aantal beslismomenten en ruimte voor maatwerk.

Pas dan wordt zichtbaar of eenvoud niet alleen aantrekkelijk klinkt, maar ook daadwerkelijk beter werkt.

17. De conclusie na tien jaar rapporten

Tien jaar rapporten laten niet zien dat er niets is veranderd. Er is juist veel veranderd. De versterking is van een sterk privaat beïnvloede aanpak verschoven naar publieke verantwoordelijkheid, veiligheidskennis is ontwikkeld, kwaliteitsborging is verbeterd en de positie van bewoners heeft veel meer aandacht gekregen.

Maar tegelijkertijd blijven opvallend veel aanbevelingen terugkomen over communicatie, snelheid, voorspelbaarheid, samenwerking, regie en bewonersperspectief.

Daarom is het onvoldoende om opnieuw alleen te vragen hoe het bestaande systeem beter kan functioneren. De fundamentele vraag is:

Welke problemen zijn werkelijk eigen aan het versterken van woningen en welke problemen hebben we zelf gecreëerd door de manier waarop we de versterking hebben georganiseerd?

De Aanbevelingenatlas geeft geen definitief antwoord op die vraag, maar wel meer dan genoeg aanleiding om haar te stellen.

Wanneer blijkt dat een belangrijk deel van de complexiteit door het uitvoeringsmodel zelf wordt veroorzaakt, moet de oplossing niet bestaan uit nóg betere beheersing van die complexiteit.

Dan moet complexiteit worden verwijderd.

18. Terug naar waar het om gaat

Uiteindelijk gaat de versterkingsoperatie niet over organisaties, programma's en procedures. Het gaat over woningen en mensen.

Een woning moet veilig worden. De eigenaar moet erop kunnen vertrouwen dat de technische beoordeling deugt, begrijpen wat er met zijn woning gebeurt en deskundigheid aan zijn zijde hebben. Hij moet niet jarenlang afhankelijk zijn van een ingewikkeld systeem om zeggenschap te krijgen over zijn eigen huis.

Daarom verdient één gedachte serieuze uitwerking:

Maak de eigenaar daadwerkelijk opdrachtgever van de versterking van zijn woning en geef hem vanaf het eerste moment tot en met de oplevering een onafhankelijke architect of bouwkundig hoofdadviseur aan zijn zijde.

Laat de overheid zorgen voor geld, normen, onafhankelijke toetsing, rechtsbescherming en een vangnet waar dat nodig is.

Daarmee krijgt de vaak herhaalde belofte "**de bewoner centraal**" eindelijk een concrete betekenis: niet de bewoner een betere plaats geven in het systeem, maar het systeem opnieuw organiseren vanuit de eigenaar.

Dat is uiteindelijk de eenvoudigste toets:

Wat is werkelijk nodig om deze eigenaar met deskundige hulp zijn woning veilig te laten maken?

Alles wat daarvoor noodzakelijk is, moeten we goed organiseren. Alles wat vooral nodig is om de complexiteit van het systeem zelf te beheersen, moeten we durven schrappen.

Verantwoording

Terug naar de eenvoud is een kritische systeemanalyse over de inrichting van de versterkingsoperatie in Groningen. Het document is geen samenvatting of vereenvoudigde publieksversie van het uitgebreide onderzoeksrapport *Tussen verandering en herhaling*. Beide publicaties komen voort uit dezelfde studie en maken deels gebruik van hetzelfde bronnenmateriaal, maar hanteren een verschillend vertrekpunt.

Het uitgebreide onderzoeksrapport *Tussen verandering en herhaling* analyseert de ontwikkeling van de versterkingsoperatie en de aanbevelingen daarover vanuit het bestaande bestuurlijke en institutionele stelsel. *Terug naar de eenvoud* kiest bewust een ander perspectief: de woning en de eigenaar vormen het vertrekpunt. Vanuit dat perspectief wordt onderzocht of een deel van de complexiteit en van de terugkerende problemen mede samenhangt met de manier waarop de versterking is georganiseerd.

De bevindingen uit het uitgebreide onderzoek en de bijbehorende Aanbevelingenatlas vormen daarvoor een belangrijke inhoudelijke basis, maar leiden niet automatisch tot de conclusies in dit document. *Terug naar de eenvoud* voegt een eigen interpretatieve stap toe door niet alleen te vragen hoe het bestaande stelsel kan worden verbeterd, maar ook of onderdelen van dat stelsel noodzakelijk zijn.

Het in deze publicatie beschreven opdrachtgeverschap van de eigenaar, met een onafhankelijke architect of bouwkundig hoofdadviseur aan zijn zijde, moet daarom worden gelezen als een **te onderzoeken alternatief**, niet als een reeds bewezen beter uitvoeringsmodel. De beschikbare documentanalyse kan niet aantonen dat dit model sneller, goedkoper of beter zal functioneren. Daarvoor zijn nadere uitwerking, vergelijking met de bestaande werkwijze en toetsing in de praktijk nodig.

Ook betekent *Terug naar de eenvoud* niet dat de versterkingsopgave zelf eenvoudig is of dat noodzakelijke publieke waarborgen kunnen verdwijnen. Constructieve veiligheid, kwaliteit, financiering, onafhankelijke toetsing, rechtsbescherming en verantwoording van publieke middelen blijven randvoorwaarden. De vraag is welke aanvullende organisatorische complexiteit daarvoor werkelijk noodzakelijk is.

Nawoord

Na alle rapporten, analyses, organisaties, procedures en bestuurlijke begrippen blijft uiteindelijk een verrassend eenvoudige werkelijkheid over.

Er staat een woning.

Die woning moet veilig zijn.

En die woning heeft een eigenaar.

Terug naar de eenvoud is geschreven vanuit de gedachte dat we die werkelijkheid misschien te gemakkelijk uit het oog zijn verloren. Niet omdat versterken technisch eenvoudig zou zijn. Niet omdat publieke verantwoordelijkheid, veiligheidsnormen, kwaliteitsborging en rechtsbescherming kunnen verdwijnen. En evenmin omdat met één ander organisatiemodel alle problemen zouden zijn opgelost.

De vraag is fundamenteeler: hoeveel van de complexiteit die we inmiddels als vanzelfsprekend beschouwen, is werkelijk nodig om een woning veilig te maken?

Tien jaar aanbevelingen geven daarop geen definitief antwoord. Ze geven wel aanleiding om de vraag serieus te stellen. Wanneer communicatie, regie, samenwerking, doorlooptijd, voorspelbaarheid, maatwerk en het centraal stellen van bewoners steeds opnieuw aandacht vragen, mogen we niet alleen onderzoeken hoe we die onderdelen verder kunnen verbeteren. We mogen ook onderzoeken waarom we ze steeds opnieuw moeten verbeteren.

Misschien vraagt de volgende stap daarom niet om nóg een verbetering van het bestaande proces, maar om de bereidheid het proces opnieuw vanaf het begin te tekenen.

Niet vanuit de organisaties die een rol moeten krijgen.

Niet vanuit de procedures die al bestaan.

Maar vanuit één eigenaar en één woning.

Wat is nodig om die eigenaar, met deskundigheid aan zijn zijde en met de overheid als verantwoordelijke voor de noodzakelijke publieke waarborgen, zijn woning veilig te laten maken?

Dat is geen eindconclusie.

Het is misschien juist de eenvoudigste vraag waarmee een volgend onderzoek zou kunnen beginnen.

Over de auteur

De auteur was, als voorzitter, gedurende meerdere jaren bestuurlijk en inhoudelijk betrokken bij de Vereniging Groninger Monument Eigenaren (VGME) en speelde een actieve rol in de ontwikkeling en positionering van de Integrale Aanpak Erfgoed. Vanuit die betrokkenheid werkte hij op het snijvlak van erfgoed, schadeherstel, versterking en bestuurlijke besluitvorming.

Hij studeerde Civiele Techniek aan de TU Delft, met onder meer civiele bedrijfskunde als specialisatie. Vanuit die achtergrond combineert hij kennis van techniek en bouwprocessen met aandacht voor de organisatie, besluitvorming en verantwoordelijkheidsverdeling rondom complexe opgaven.

In *Terug naar de eenvoud* kijkt hij naar de versterkingsoperatie daarom niet alleen als bestuurlijk systeem, maar ook als bouwkundige opgave rond een concrete woning. Hij gebruikt de patronen uit tien jaar aanbevelingen om een andere vraag te stellen: wat gebeurt er wanneer niet het bestaande versterkingsstelsel, maar de eigenaar en zijn woning het vertrekpunt vormen? Het beschreven alternatief is daarbij geen bewezen blauwdruk, maar een uitnodiging om te onderzoeken welke complexiteit werkelijk noodzakelijk is en welke door de inrichting van het systeem zelf ontstaat.

Bijlage – Tien jaar aanbevelingen in één oogopslag

Doel van dit overzicht

Aan het onderzoeksrapport *Tussen verandering en herhaling* over aanbevelingen rond de versterkingsoperatie in Groningen in de periode 2015–2026 is een Aanbevelingenatlas als onderzoeksbijlage toegevoegd. Daarin zijn aanbevelingen uit verschillende jaren en bronnen systematisch vastgelegd en met elkaar in verband gebracht.

Terug naar de eenvoud gebruikt bevindingen uit dat onderzoek, maar kiest bewust een ander vertrekpunt. Niet het bestaande versterkingsstelsel staat voorop, maar de eigenaar en zijn woning.

Dit overzicht vormt de verbinding tussen beide perspectieven. Het brengt enkele herkenbare ontwikkelingslijnen uit het onderzoek in gewone taal samen en laat vervolgens zien welke vragen ontstaan wanneer die lijnen worden bekeken vanuit het perspectief van Terug naar de eenvoud.

Het overzicht is daarmee geen verkorte versie van de Aanbevelingenatlas en evenmin een nieuwe telling van aanbevelingen.

Tien jaar aanbevelingen in één oogopslag

Al jaren horen we	Hoe de aanbevelingen zich ontwikkelen	De vraag vanuit Terug naar de eenvoud
De bewoner moet centraal staan	Van informeren naar begeleiden, menselijke maat, erkenning en het benutten van bewonerskennis	Waarom is de eigenaar niet zelf opdrachtgever van de versterking van zijn woning?
De communicatie moet beter	Van informatie geven naar begrijpelijke, navolgbare en betrouwbare besluitvorming	Waarom is zoveel uitleg nodig om het versterkingsproces te kunnen begrijpen?
Er moet meer regie komen	Van coördinatie naar publieke regie, publieke verantwoordelijkheid en stabielere samenwerking	Waarom zijn zoveel partijen en verantwoordelijkheden nodig dat steeds opnieuw meer regie moet worden georganiseerd?
Organisaties moeten beter samenwerken	Samenwerking wordt steeds intensiever georganiseerd en afstemming krijgt structureel aandacht	Kan de keten zelf eenvoudiger en korter?
De versterking moet sneller	Van versnellen naar vereenvoudigen, voorspelbaar werken en het bewaken van zorgvuldigheid	Hoeveel tijd is werkelijk nodig om een woning zorgvuldig en veilig te versterken en hoeveel tijd ontstaat door de manier waarop het proces is georganiseerd?
Er moet meer maatwerk komen	Steeds meer aandacht voor individuele omstandigheden en menselijke maat	Waarom is maatwerk niet vanaf het begin het normale uitgangspunt bij een concrete eigenaar en woning?
De kwaliteit moet beter	Van algemene kwaliteitseisen naar concretere controles van dossiers, beoordelingen en technische aandachtspunten	Welke controles zijn noodzakelijk voor veilig en kwalitatief goed bouwen en welke zijn mede nodig door de manier waarop het proces is georganiseerd?
We moeten leren van fouten	Van leren van ervaringen naar monitoring, structureel vastleggen en daadwerkelijk handelen	Waarom blijven vergelijkbare lessen terugkomen als leren al jarenlang wordt aanbevolen?
Het vertrouwen moet worden hersteld	Van duidelijkheid naar rechtszekerheid, erkenning en behoorlijk bestuur	Kan vertrouwen duurzaam herstellen zolang de eigenaar maar beperkt zeggenschap heeft over wat met zijn woning gebeurt?

Hoe moet dit overzicht worden gelezen?

De eerste kolom vat in gewone taal onderwerpen samen die gedurende meerdere perioden herkenbaar zijn in de onderzochte aanbevelingen.

De tweede kolom laat zien dat het terugkeren van een onderwerp niet betekent dat steeds precies dezelfde aanbeveling wordt gedaan. Aanbevelingen kunnen worden herhaald, verder worden uitgewerkt, concreter worden of door nieuwe kennis en veranderde omstandigheden een andere betekenis krijgen.

Dat onderscheid is belangrijk. Vooral bij veiligheid en technische kwaliteit is sprake van duidelijke inhoudelijke ontwikkeling. Nieuwe technische kennis kan leiden tot nieuwe berekeningen, aanvullende controles of andere maatregelen. Het opnieuw aandacht vragen voor kwaliteit betekent daar dus niet zonder meer dat een eerder probleem onopgelost is gebleven.

Bij verschillende bestuurlijke en procesmatige onderwerpen is daarnaast een ander patroon zichtbaar. Communicatie, regie, samenwerking, doorlooptijd, bewonersperspectief, maatwerk, leren en vertrouwen blijven gedurende verschillende perioden herkenbaar, ook wanneer organisaties, verantwoordelijkheden en werkwijzen veranderen.

De derde kolom maakt vervolgens bewust een andere stap. De vragen daarin zijn **geen aanbevelingen uit de onderzochte rapporten en geen conclusies van de Aanbevelingenatlas**. Het zijn vragen die *Terug naar de eenvoud* stelt wanneer de ontwikkeling van de aanbevelingen niet alleen vanuit het bestaande versterkingsstelsel wordt bekeken, maar vanuit de eigenaar en de woning die veilig moet worden gemaakt.

Wat dit overzicht wel en niet laat zien

Het overzicht bewijst niet dat terugkerende problemen worden veroorzaakt door de inrichting van de versterkingsoperatie. Het bewijst evenmin dat een ander uitvoeringsmodel deze problemen automatisch zou oplossen.

Ook mag uit het terugkeren van een onderwerp niet worden afgeleid dat gedurende tien jaar steeds dezelfde aanbeveling is gedaan. Tussen herhaling, verdere uitwerking, veranderde omstandigheden en werkelijk nieuwe aanbevelingen bestaan belangrijke verschillen.

Wat het overzicht wel zichtbaar maakt, is dat naast inhoudelijke ontwikkeling verschillende vragen opvallend herkenbaar blijven. Dat geeft aanleiding om niet alleen te onderzoeken hoe afzonderlijke onderdelen van de versterkingsoperatie verder kunnen worden verbeterd, maar ook een fundamentele vraag te stellen:

Welke problemen zijn werkelijk verbonden aan het zorgvuldig en veilig versterken van woningen, en welke problemen ontstaan of worden versterkt door de manier waarop de versterking is georganiseerd?

Dat is de verbinding met *Terug naar de eenvoud*.

De onderzoeksbevindingen geven geen definitief antwoord op die vraag. Zij geven wel aanleiding om haar te stellen.

De website van de auteur:

<https://www.derkkremer.nl>